V. I. Vernadskij previedol úspešné výskumy v geochémii. Jeho vedecká činnosť je neobyčajne rozsiahla. Mineralogiu považuje za chémiu zemskej kôry, pričom všetky prvky rozdelil na šesť skupín podľa ich geochemickej úlohy pri stavbe a procesoch prebiehajúcich v zemskej kôre: 1) vzácne plyny, 2) vzácne kovy, 3) cyklické prvky, 4) rozptýlené prvky, 5) rádioaktívne prvky, 6) prvky vzácnych zemín. V. I. Vernadskij vytvoril takto novú vedu — geochémiu.

Jeho žiak A. F. Fersman, spoluzakladateľ geochémie, vypracoval nové fyzikálno-chemické predstavy o podstate procesov, prebiehajúcich pri vzniku minerálov.

V oblasti biochémie boli odmenení Stalinskými cenami títo vedci:

A. N. Bach, ktorému náleží zásluha, že rozriešil chemickú povahu reakcií biologických okysličovaní, na ktorých sa zakladá dýchanie rastlín i živočíchov. S touto tématikou sú úzko spojené aj jeho práce o povahe a mechanizme pôsobenia katalyzátorov bunečného dýchania — oxydačných fermentov, oxydáz a peroxydáz.

V. A. Engeľhardt a M. N. Ľubimova venovali svoje úsilie výskumu biologicko-chemických procesov v svaloch.

A. E. Braunštejn a M. G. Kricman objavili nový typ biochemických premien aminokyselín — reakcie medzimolekulového prenášania amínovej skupiny.

S. S. Perov previedol výskumy v oblasti bielkovín.

Veľké množstvo vedcov odmenili Stalinskými cenami aj za zásluhy v oblasti chemických technologií. Ich vymenovanie by si vyžiadalo osobitný článok. No i tak je vidieť, aké pozoruhodné prínosy, sovietski chemici dali sovietskej vede počas Stalinskej epochy. Spolu s nimi pracuje aj ohromná armáda ďalších sovietskych vedcov, inžinierov, technikov, vynálezcov, stachanovcov, ktorá venuje všetky svoje sily vybudovaniu krásnej budúcnosti svojej vlasti.

Literatúra

S. V. Kaftanov: Úspechi chimii 19, 13 (1950).

O SPRÁVNE CHEMICKO-TECHNOLOGICKÉ NÁZVOSLOVIE

Na premývanie srazeniny na filtri sa používa *striekačka* (nevhodne: strička, premývačka). *Premývačka* sa používa na čistenie plynov, ktoré sa v nej premývajú cez vhodnú tekutinu, zadržujúcu nečistoty. Napr. vlhký vzduch môžeme vysušiť prebublávaním cez premývačku, naplnenú koncentrovanou kyselinou sírovou. Na jeho vysušenie môžeme však použiť aj bezvodým chloridom vápenatým naplnenú *vysúšaciu rúrku, rúrku U* (nevhodne: U trubicu) alebo *vysušovací valec* (nevhodne: sušiacu vežu). Ak chceme od-

strániť vlhkosť z tuhých preparátov, môžeme často použiť *vysušovač* (nevhodne: exsikátor), naplnený bezvodým chloridom vápenatým, alebo *sušiareň*, vyhriatu na vhodnú teplotu.

Tekutiny sa obyčajne čistia destiláciou z frakčnej *banky* (nevhodne: baňky), ktorá je postavené na azbestovanej železnej sieťke. Hrdlo banky, ktoré je pomocou *držadla* (nevhodne: lapáka) a *svorky* (nevhodne: mufne) pripevnené na stojan, utesní sa korkovou *zátkou*, ktorú sme predtým zmäkčili *stláčadlom* (nevhodne: mačkadlom) na korky. Horúce pary unikajú do *chladiča*, kde sa kondenzujú. Vznikajúca kvapalina cez *odkvapkávač* (nevhodne: alonž, odkvapovú trubicu) kvapká napr. do *kadičky* (nevhodne: kádinky). Po skončení destilácie prelejeme kvapalinu pomocou sklenenej tyčinky cez *výlevku* (nevhodne: hubičku) kadičky do reagenčnej fľašky. Fľaška na uschovávanie indikátorov sa nazýva *odkvapkávačka* (nevhodne: kvapkacia banka). Množstvo kvapaliny môžeme odmerať v odmernom valci alebo v *dielkovanej* (nevhodne: delenej) pipete.

Pred kryštalizáciou odparíme nadbytočnú vodu na *vodnom kúpeli* (nevhodne: na vodnej lázni) a vylúčené kryštálky oddelíme od *kryštalizačného* (nevhodne: matečného, materského) lúhu odsávaním na *pórovitej platni* (nevhodne: poréznej doske) Büchnerovho lievika (nevhodne: nálevky). Kryštalizačný lúh, ktorý pretiekol do *hrubostennej* (nevhodne: silnostennej, tlstostennej) banky, tzv. *odsávačky*, opäť odparujeme na *porcelánovej* (nevhodne: porculánovej) miske, aby sme získali ďalší podiel kryštalov. Kvapalina, ktorá zostala po odstránení posledného podielu kryštalov, sa nazýva *zvyškový lúh*.

Ak treba tuhú látku vyžíhať, vložíme ju do *téglika* (nevhodne: kelímka) *zo žiarovzdorného* (nesprávne ohňovzdorného) materiálu. Téglik postavíme na *trojhran* (nevhodne: triangel), ktorý je umiestený na trojnožke. Teplotu plameňa zvyšujeme privádzaním vzduchu do kahana pomocou *dúchadla* (nevhodne: dmychadla). Pri tzv. analýze suchou cestou žíhame látky na drevnom uhlí pomocou *dúchavky* (nevhodne: dmychavky).

Komisia pre ustálenie slovenského
chemicko-technologického názvoslovia.

CHEMICKÁ RUŠTINA A CHEMICKÁ ANGLIČTINA

Prosíme našich čitateľov, aby nám prepáčili menšie tlačové chyby (napr. vypadnuté písmená a pod.), ktorým sa v takejto obťažnej sadzbe dá iba ťažko zabrániť. Pre prehľadnosť a nedostatok miesta budeme uverejňovať predovšetkým diferenciálne slovíčka, Preto sme napr. názvy mnohých minerálov, ktoré sa podobne píšu v slovenčine, ruštine aj angličtine, do slovníčka nezaradili. Pri vyhľadávaní názvov minerálov spolupracoval kol. Ján Š a l á t.